

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Sžo/140/2015
Identifikačné číslo spisu:	2014200923
Dátum vydania rozhodnutia:	25.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Milučký
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2014200923.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: J. Z., trvale bytom L., toho času V., proti žalovanému: Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby, Gucmanova 19/670, priechodok 7, Leopoldov, o návrhu na preskúmanie nesúhlasných stanovísk žalovaného k žiadostiam žalobcu (odsúdeného) riaditeľovi ÚVTOS a ÚVV v Leopoldove o vykonanie návštevy zo dňa 02.10.2014 a 04.11.2014, konajúc o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/243/2014-23 zo dňa 5. marca 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/243/2014-23 zo dňa 5. marca 2015 p o t v r d z u j e.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením Krajský súd v Trnave (ďalej aj „krajský súd“) podľa § 250d ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zastavil konanie o návrhoch na preskúmanie nesúhlasného stanoviska žalovaného k žiadostiam žalobcu, v postavení odsúdeného, o vykonanie návštevy zo dňa 02.10.2014 a zo dňa 04.11.2014 za podmienok podľa § 24 zákona č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 30.06.2015 (ďalej len „zákon č. 475/2005 Z.z.“) a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

Krajský súd zastavenie konania dôvodil poukazom na ustanovenia § 7, § 244 ods. 1 až ods. 3, § 247 ods. 1 a 2 OSP, § 407 ods. 1 Trestného poriadku, § 1, § 96, § 97 ods. 1 a 2 zákona č. 475/2005 Z.z. a § 4 ods. 1 písm. b), § 18 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, pričom na základe uvedených zákonných ustanovení dospel k záveru, že rozhodovací proces, ktorého výsledkom je neudelenie súhlasu odsúdenému na vykonanie návštevy s priamym kontaktom (§ 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z.z.), patrí do právnej úpravy verejného práva trestnoprávneho charakteru a nie je možné takéto rozhodovanie považovať za rozhodovanie správneho orgánu v oblasti verejnej

správy. Ide o rozhodovaciu právomoc, ktorá vyplýva z ustanovení zákona č. 475/2005 Z.z. a týka sa vecí, ktorá súvisí s výkonom trestu, ktorý bol žalobcovi uložený v zmysle ustanovení Trestného zákona a podľa Trestného poriadku.

Rozhodujúci význam mala pre krajský súd skutočnosť, že napadnuté rozhodnutia boli vydané v tzv. vykonávacom konaní, ktoré je posledným štádiom trestného konania, rámcovo upraveného v štvrtej časti Trestného poriadku a zákon č. 475/2005 Z.z. je osobitným vykonávacím predpisom k Trestnému poriadku. Zároveň krajský súd pri zisťovaní podmienok prípustnosti súdneho prieskumu žalobou napadnutého postupu žalovaného podľa druhej hlavy piatej časti OSP bral do úvahy, že dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon trestu odňatia slobody vykonáva prokurátor (§ 96 zákona č. 475/2005 Z.z. v spojení s § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 153/2001 Z.z.). Tento dozerá na to, aby sa vo výkone trestu odňatia slobody dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, pričom jednotlivé prostriedky, resp. nástroje, ktorými prokurátor disponuje pri výkone tohto dozoru vyplývajú zo zákonných ustanovení § 18 zákona č. 153/2001 Z.z.

Proti uzneseniu krajského súdu podal žalobca z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci súdom včas odvolanie a domáhal sa, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie o zastavení konania zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Podľa žalobcu krajský súd neúplne zistil skutkový stav vecí, pretože nevykonával navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Žalobca vo svojom podaní poukazoval na množstvo právnych aj skutkových nedostatkov, ktoré napadnuté rozhodnutie správneho orgánu má a krajský súd sa týmito vôbec nezaoberal. Žalobca v žalobe poukazoval na platnú legislatívu EÚ zaoberajúcou sa touto problematikou. Uvedeným postupom krajského súdu sa žalobcovi odňala možnosť konať pred súdom.

S poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 4Sžo/42/2012, 5Sžo/24/2013, 8Sžo/35/2012 a sp. zn. 4Sžo/21/2011 uviedol, že napadnuté uznesenie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia vecí, keďže najvyšší súd v uvedených obdobných veciach prijal právny záver, že sudy sú povinné prejednať a rozhodnúť v takejto veci.

Žalovaný vo vyjadrení k podanému odvolaniu uviedol, že sa stotožňuje s právnym posúdením veci súdom prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 prvá veta OSP) preskúmal odvolaním napadnuté uznesenie krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v súlade s § 246c ods. 1 vety prvej v spojení s § 214 ods. 2 OSP.

Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) Slovenská republika je zvrchovaná, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy SR každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy SR kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takehoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 13 ods. 2 Ústavy SR medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom.

Podľa čl. 13 ods. 4 Ústavy SR pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.

Podľa čl. 8 bodov 1. a 2. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v znení protokolov č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8 (Oznámenie ministerstva zahraničných vecí ČSFR o prístupí k Dohovoru bolo publikované v Zbierke zákonov 15. mája 1992 pod č. 209/1992 Zb.) každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa § 244 ods. 1 OSP v správnom súdnictve preskúvajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 244 ods. 3 OSP rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických alebo právnických osôb alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté. Postupom správneho orgánu sa rozumie aj jeho nečinnosť.

Podľa § 247 ods. 1 OSP podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.

Podľa § 250i ods. 3 OSP pri preskúvaní zákonnosti a postupu správneho orgánu súd prihliadne len na tie vady konania pred správnym orgánom, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 219 ods. 2 OSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 1a zákona č. 475/2005 Z.z. účelom výkonu trestu je chrániť spoločnosť pred páchatelmi trestnej činnosti, zabrániť odsúdeným v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre ich resocializáciu, aby viedli riadny život.

Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z.z. odsúdený má právo prijímať návštevu blízkych osôb v čase určenom riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní dvoch hodín. Neuplatnené právo prijať návštevu blízkych osôb v čase určenom riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru zaniká. V odôvodnených prípadoch môže riaditeľ ústavu povoliť náhradný termín vykonania návštevy.

Podľa § 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z.z. návšteva odsúdeného v ústave s minimálnym stupňom strázenia a v ústave so stredným stupňom strázenia sa vykonáva spravidla priamym kontaktom, návšteva odsúdeného zaradeného do ústavu s maximálnym stupňom strázenia sa vykonáva spravidla bez priameho kontaktu. Riaditeľ ústavu môže v odôvodnených prípadoch rozhodnúť, či sa návšteva odsúdeného vykoná s priamym kontaktom alebo bez priameho kontaktu.

Podľa § 18 ods. 1 písm. a) až d) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody, v znení účinnom do 31.12.2015 (ďalej

len „Poriadok“), do diferenciačnej skupiny „C“ v ústave so stredným stupňom strázenia sa umiestni odsúdený, ak

- a) neplní program zaobchádzania,
- b) opakovane sa počas výkonu väzby alebo výkonu trestu dopustil disciplinárneho previnenia,
- c) to odporúča záver psychologického vyšetrenia,
- d) bol na návrh riaditeľa ústavu súdom preradený z ústavu s minimálnym stupňom strázenia.

Podľa § 18 ods. 2 písm. a) až e) Poriadku v diferenciačnej skupine „C“ v ústave so stredným stupňom strázenia

- a) zaobchádzanie je zamerané na dodržiavanie ústavného poriadku a disciplíny,
- b) odsúdený sa zaraďuje do práce na pracovisko v ústave alebo strážené pracovisko mimo ústavu,
- c) na aktivitách organizovaných pre celý ústav sa odsúdený zúčastňuje len so súhlasom pedagóga,
- d) odsúdený sa spravidla ubytuje v cele,
- e) návštevy sa vykonávajú spravidla bez priameho kontaktu.

Podľa § 36 ods. 1 Poriadku návšteva sa vykoná na základe povolenia na návštevu schváleného riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru za podmienok ustanovených v zákone. Návšteva sa vykonáva v určenom priestore ústavu.

Podľa § 97n ods. 1 zákona č. 475/2005 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2014 rozhodnutie o uložení disciplinárnej odmeny a rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu nie je preskúmateľné súdom; to neplatí, ak ide o rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu za konanie odsúdeného, ktoré má znaky priestupku.

Odvolací súd po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu konštatuje, že vo vzťahu k predmetu odvolacích námietok žalobcu sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu a na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa nasledujúce dôvody (§ 219 ods. 2 OSP):

Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že žalobca bol v čase podania predmetných žiadostí o povolenie výkonu kontaktnej návštevy podľa § 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z.z pre výkon trestu odňatia slobody zaradený do ústavu so stredným stupňom strázenia, do diferenčnej skupiny „C“.

V nastolenej otázke prípustnosti súdneho prieskum žalobou napadnutých nesúhlasov riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody je potrebné vychádzať z celkovej koncepcie zákonnej úpravy výkonu trestu odňatia slobody a jeho účelu sledovaného spoločnosťou prostredníctvom noriem trestného práva (Trestný zákon, Trestný poriadok), zákona o výkone trestu odňatia slobody ako i prostredníctvom vykonávacej vyhlášky vydávajúcej Poriadok výkonu trestu odňatia slobody.

Už z podstaty ukladania trestov podľa Trestného zákona vyplýva, že ide o ujmu na osobnej slobode, majetkových alebo iných právach odsúdeného, pričom okrem iných cieľov trestania, má vytvoriť podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život.

Táto koncepcia nie je nijako v rozpore s realizáciou základného práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, garantovaného Dohovorom a Ústavou SR, nakoľko i tieto normy najvyššej právnej sily pripúšťajú za určitých podmienok obmedzenia výkonu tohto práva (čl. 8 bod 2 Dohovoru, čl. 13 ods. 2 a 4 Ústavy SR).

Zo zákonnej úpravy výkonu trestu odňatia slobody, vrátane Poriadku výkonu trestu odňatia slobody, vyplýva, že prijímanie návštevy odsúdenými podlieha udeleniu povolenia schváleného riaditeľom ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Schválenie návštevy formou priameho kontaktu teda nie je nárokom (v prípade žalobcu sa dokonca spravidla nevykonáva - § 18 ods. 2 písm. e/ Poriadku), ale sa povoľuje v závislosti od podmienok stanovených týmito normami, s prihliadnutím predovšetkým na stupeň strázenia a skupinu diferenciácie, v ktorých je odsúdený pre výkon trestu odňatia slobody zaradený, ako i na jeho správanie sa počas výkonu trestu, ktoré vypovedá o tom, akým spôsobom sa odsúdený zúčastňuje na pozitívnych zmenách svojej osobnosti a naplňa sa cieľ individuálnej prevencie prostredníctvom výkonu

trestu odňatia slobody (§ 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z.z., § 36 ods. 1 a § 18 ods. 2 Poriadku).

Nesúhlasné stanovisko žalovaného k žiadostiam odsúdeného, o vykonanie návštevy za podmienok podľa § 24 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nie je typickým individuálnym správny aktom, a preto nepodlieha revízií riadnych, resp. mimoriadnych opravných prostriedkov v správnom konaní, ani preskúmaniu súdom. Ide o rozhodnutie zákonom zmocnenej autority, ktoré priamo a bezprostredne vplýva na napĺňanie účelu sledovaného výkonom trestu odňatia slobody a na nápravu odsúdeného.

Zákonodarca s účinnosťou od 01.01.2014 rozhodnutia o uložení disciplinárneho trestu za konanie odsúdeného, s výnimkou konaní majúcich znaky priestupku, výslovne vyňal zo súdneho prieskumu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti možno súhlasiť s právnym záverom krajského súdu, že dodržiavanie zákona pri realizácii výkonu trestu odňatia slobody prislúcha prokuratúre, majúcej povinnosť vykonávať dozor nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody (§ 4 ods. 1 písm. b) a § 18 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre v platnom znení).

V súvislosti s poukazom žalobcu na rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 4Sžo/42/2012, 5Sžo/24/2013, 8Sžo/35/2012 a sp. zn. 4Sžo/21/2011) odvolací súd uvádza, že tieto rozhodnutia nemožno vzťahovať na prejednávajúcu vec, nakoľko ich predmetom v súdnom prieskume zákonnosti boli rozhodnutia vydané v rámci disciplinárnych konaní o disciplinárnych previneniach odsúdených, avšak v tomto konaní nie sú predmetom prieskumu rozhodnutia o disciplinárnom previnení žalobcu.

Pre úplnosť odvolací súd dáva do pozornosti, že zákonodarca s účinnosťou od 01.01.2014 rozhodnutia o uložení disciplinárneho trestu za konanie odsúdeného, s výnimkou konaní majúcich znaky priestupku, výslovne vyňal zo súdneho prieskumu.

Odvolací súd z uvedených dôvodov v zhode s názorom vysloveným krajským súdom nepovažuje žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného za rozhodnutie podliehajúce súdnemu prieskumu.

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1, 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 146 ods. 1 písm. c) OSP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak konanie bolo zastavené.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 o súdoch o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.